

ศึกษาเปรียบเทียบการเจริญสติตามทัศนะ
ของท่านพุทธทาสภิกขุ กับพระมหาสีสยาตอ
A Comparative Study Sati Practice in overview
of Bhuddhathatubikkhu and Phramahasisayadaw

พระมหาสาระปัญญา มหาปุณฺโญ^๑
Phramahasarapanya Mahapunyo

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาเปรียบเทียบการเจริญสติตามทัศนะของท่านพุทธทาสภิกขุ กับพระมหาสีสยาตอ” มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องสติตามหลักของพระพุทธศาสนา ๒) เพื่อศึกษาการเจริญสติตามทัศนะของท่านพุทธทาสภิกขุกับพระมหาสีสยาตอและ ๓) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการเจริญสติตามทัศนะของท่านพุทธทาสภิกขุกับพระมหาสีสยาตอการศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร ผลการวิจัยพบว่า

๑) สติตามความหมายในทางพุทธศาสนา แปลว่า ความระลึกได้,นึกได้,ความไม่เผลอ, การคุมใจไว้กับกิจหรือกมฺจิตไว้กับสิ่งที่เกี่ยวข้องหรือการปฏิบัตินั้นเองสติเป็นสิ่งสำคัญในการปฏิบัติในทางพุทธศาสนาเพื่อการบรรลุถึงจุดหมายในการดับทุกข์คือ พระนิพพาน จากการศึกษาในพระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก พบว่าหลักสติที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ในหมวดธรรมต่างๆ มีเป็นจำนวนมาก แต่จะกล่าวถึงในเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ และพบว่า สติ ยังมีความสัมพันธ์กับองค์ธรรมอื่น โดยการนำไปใช้ตีความหมายเปรียบเทียบ หรือทำหน้าที่ประกอบร่วมกับองค์ธรรมอื่น

๒) การเจริญสติตามทัศนะของท่านพุทธทาสภิกขุ พบว่า สติ คือ การแล่นไปมาแห่งความคิดที่ต้องแล่นไปพร้อมกับความรู้ซึ่งเกิดจากการศึกษาคือ ปัญญา ความจำ ความระลึกได้

^๑ วัดพระธาตุช่อแฮ พระอารามหลวง จังหวัดแพร่

สติ ที่ท่านพุทธทาสภิกขุกล่าวถึงนั้น เป็นการตีความหมายในการนำไปใช้เป็นหลักปฏิบัติเบื้องต้น เพื่อเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต คือให้มีสติความระลึกได้ เป็นแนวการฝึกสติเบื้องต้น โดยการมีสติกำหนดรู้ให้เห็นถึงความเป็นจริงตามธรรมชาติที่เรียกว่าอนิจจัง ความไม่เที่ยงจนถึงการดับไปแห่งทุกข์ คือเป้าหมายสูงสุดในการนำไปสู่มรรคผลและนิพพาน ส่วนการเจริญสติตามทัศนะของพระมหาสีสยาตอ พบว่า พระมหาสีสยาตอนั้นได้เน้นการใช้หลักสติ สำหรับการปฏิบัติอย่างจำเพาะเจาะจง เน้นตีความหมายจากพระไตรปิฎก โดยเฉพาะมหาสติปัฏฐานสูตร อรรถกถา และพระสูตรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติธรรมโดยสตินั้นจะเข้าไปทำหน้าที่เป็นตัวกำหนดรู้ การระลึกรู้ ตามสภาวะธรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสติปัฏฐาน ๔ คือ กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน และธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน เพื่อให้การเจริญวิปัสสนานั้นบรรลุผลขั้นสูง และมีปัญญาหยั่งถึงความจริงของชีวิต คือการดับทุกข์ และเข้าถึงพระนิพพาน

๓) ผู้วิจัยทำการเปรียบเทียบการเจริญสติตามทัศนะของท่านพุทธทาสภิกขุกับพระมหาสีสยาตอ โดยแบ่งเป็น ๔ ด้าน คือ (๑) เปรียบเทียบด้านความหมายและความสำคัญ พบว่า มีข้อสรุปเหมือนกัน ในความหมายที่ว่า สติ แปลว่า เล่น และการระลึกรู้ (๒) เปรียบเทียบด้านการเจริญสติ พบว่ามีข้อสรุปแตกต่างกัน การเจริญสติในทัศนะของท่านพุทธทาสภิกขุเน้นอานาปานสติ คือ การกำหนดลมหายใจเข้า-ออกในการกำหนดสภาวะธรรม พระมหาสีสยาตอเน้นการเจริญสติตามสติปัฏฐาน ๔ คือการพิจารณากำหนดรู้ธรรม ๔ หมวด คือ กาย เวทนา จิต ธรรม (๓) เปรียบเทียบด้านรูปแบบการเจริญสติพบว่า มีข้อสรุปเหมือนกันเพราะยึดแนวปฏิบัติตามพระไตรปิฎก แต่อธิบายในพระสูตรต่างกัน คือ อานาปานสติและมหาสติปัฏฐานสูตร ในการนั่งและอิริยาบถใหญ่ อิริยาบถย่อย (๔) เปรียบเทียบจุดมุ่งหมายของการเจริญสติพบว่า สอดคล้องกัน คือมีการใช้หลักสติในการปฏิบัติทุกกิจกรรมในการดำเนินชีวิต ให้มีสติอยู่ในปัจจุบันขณะเพื่อขจัดกิเลสให้หมดไปทำให้สามารถเข้าถึงธรรมได้ทั้งในระดับโลกียะและโลกุตระฯ กล่าวโดยสรุป ทัศนะเรื่องการเจริญสติของท่านพุทธทาสภิกขุและพระมหาสีสยาตอนั้นมีความสอดคล้องกันเกือบทุกด้าน มีแตกต่างกันในด้านของหลักพุทธธรรมที่มีความสัมพันธ์กับสติและมีแตกต่างในรายละเอียดแยกเฉพาะพระสูตรที่นำมาอธิบาย แต่ก็ยังคงใจความสำคัญไว้ครบถ้วนและจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกัน คือ ผลของการเจริญสติหรือการฝึกสตินั้นทำให้เกิดความเป็นปกติ (ศีล) ความตั้งมั่น (สมาธิ) และเกิดปัญญาเห็นความจริงว่าสิ่งทั้งหลายเกิดขึ้นตั้งอยู่แล้วย่อมดับไปเป็นธรรมดาจึงเกิดการปล่อยวางและหลุดพ้นจากทุกข์ได้ในที่สุด

คำสำคัญ: ศึกษาเปรียบเทียบ, การเจริญสติ, พุทธทาสภิกขุ, พระมหาสีสยาตอ

Abstract

The purposes of this research aims to 1) study the concept of mindfulness in the Buddhist principles 2) to study the cultivation mindfulness in BuddhadasaBhikku and MahaSrisayadaw's view and 3) to comparative study of the cultivation mindfulness in to BuddhadasaBhikkhu and MahaSrisayadaw's view. This work is documentary research. The results are found as follows :

1)The meaning of mindfulness or Sati in Buddhism means recalling, remembering, not to be absent-minded, holding on one's heart with the mission or controlling it with the practice per se. Mindfulness is very important in Buddhist Practice which is supreme cause leading to the ultimate goal of completely extinguishing the suffering i.e. Nibbana. From the study in the PhraVinayaPitaka , Phra SuttantaPitaka, and Phra AbidhammaPitaka scripture, it was found that there were considerable amount of mindfulness concepts in various groups of Dhammas preached by The Lord Buddha, but mostly they were specifically focused on practice. In addition, mindfulness have been related with other Dhammaprinciple which were taken to be comparatively interpreted or combined with other groups of Dhammas, or even integrated with certain Dhammas bodies.

2)The study the cultivation mindfulness in BuddhadasaBhikku's view, it was found that mindfulness was moving from and back of thoughts accompanying with knowledge derived from studying which included wisdom and memory or remembering. Mindfulness, as mentioned by Buddhadasa Bhikkhu, was an interpretation in terms of applying in the preliminary principles of practice in order to be the guideline in living one's life, i.e. to be able to remembering or recalling things which means one possesses the state of consciousness or mindfulness. This is the preliminary step of practicing mindfulness which can be applied in general, but there are higher step which

needs more other auxiliary Dhammas bodies, namely Hiri, or being ashamed to doing sins and Ottappa or being afraid to doing sins and Ottappa or being afraid to doing sins. For the ultimate goal of exerting mindfulness in Buddhadasa Bhikku's view, it was the occupation of mindfulness to clearly know and see the natural truth being called Anijjang, or uncertainty along with the extinguishment of suffering which all lead to the ultimate goal paving the way to Nibbana path. In the part of the study of mindfulness in view of Maha Srisayadaw, it was found that Maha Srisayadaw emphasized to use of mindfulness specifically for practicing and focused on the use the principle of mindfulness appeared in the Tripitaka, especially in Maha Satipatthanasutra, Atthakatha and other Phrasutra which were concerned the Dhamma practice. Accordingly, mindfulness serves as the determiner of knowing, recalling and other Dhamma states which are taken place in Satipatthana Four , namely Kayanupassanasatipatthana, Vedana nupassanasatipatthana, Cittanupassanasatipat thana and Dhammanupassana satipatthana.

These principle will take place and make duty the dhamma body for doing vipassana and enlightening in highersteps until finding out the existing truth of life as well as extinguishing the suffering, i.e. the supreme Nibbana.

3) The result of the comparison of the cultivation mindfulness in Buddhadasa Bhikku and MahaSrisayadaw's view that it can be divided into four aspects as follows :

1) Comparison in terms of meaning and importance, it was found that the two persons had same conclusion namely mindfulness means moving and recalling

2) comparison in term of cultivation mindfulness, it was found that BuddhadasaBhikkhu's view had emphasized Anapanasati namely consideration the wind by bret in and bret out on making concentration , in

part of MahaSrisayadaw's view had emphasized the four satipatthana namely consideration the making awareness dharma on 4 sectors as follows kayanupassana, Vedananupassana, Cittanupassana, Dhammanupassana

3)comparison in term of cultivation mindfulness's model it was found that it had simitary of rultivation mindfulness's model because of they were used that practicing's model in Tripitakata but they were explained in different sutra namely Anapanasati and Mahastioatthana Sutra as sitting and big movement, sub-movement and 4)comparison in term of objective of cultivation mindfulness it was found that it has mached together namely they had using the mindfulness for practicing in every activity, for life study and had mindfulness in the current time. It also had destroyed the craving until futher know Dhamma both lokiya level and lokuttara level. In conclusion,for studying the cultivation mindfulness in BuddhadasaBhikku and MahaSrisayadaw's view, it revealed that they were corresponding in virtually every however, it had has difference in Dhamma concepts which related with mindfulness and details by separated Phrasutras being described but they were still contain the whole gist inside.It can be concluded that the interpretation and the explanation of cultivation mindfulness in Buddhadasa Bhikku and MahaSrisayadaw's view has the same goal, i.e the ultimate outcome of mindfulness development of practicing in order to attain the common state of being normal (Sila) and establishment or concentration (Smadhi) and finally achieved the enlightenment to see the existing truth that every single thing occurs, stays and degrades as normal, and then entering into state of non-adherence and eventually extricating out from the sufferings.

Keywords: Acompare Study, Sati Practise, BuddhadasaBhikkhu,
PhraMahaSrisayadaw

บทนำ

จุดมุ่งหมายของศาสนาพุทธ คือ การดับทุกข์ และมีนโยบายหลักคือการเจริญสติ
ธรรมชาติในตัวมนุษย์มีขุมทรัพย์คืออริยสัจ ๔^๒ ซ่อนอยู่ในร่างกายที่ยาววา หนาคืบ กว้าง
ศอก และมีใจครองในมหาสติปัฏฐานสูตร^๓ จะสอนวิธีการเจริญสติเป็นหลักทำให้ค้นพบ
ประจักษ์แจ้งอริยสัจด้วยประสบการณ์ของตนภายใต้ศักยภาพของมนุษย์เพื่อดำเนินไปสู่ความ
พ้นทุกข์ โดยไม่ขึ้นอยู่กับดวงดาวหรืออำนาจเหนือมนุษย์ใดๆ พระพุทธศาสนาที่สอนให้บุคคล
ใช้สติ อยู่ตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็นอิริยาบถไหน ก็ต้องใช้สติ เข้าไปกำกับตลอดดังพุทธพจน์ที่ว่า
สติโลกสมิชาโคร^๔ แปลว่า สติเป็นธรรมเครื่องตั้งอยู่ในโลก จำเป็นต้องใช้สติทุกสถานการณ์
ทุกกิจการงาน จำเป็นต้องมีสติกำกับ เพราะสติทำให้เรารู้ตัวว่ากำลังทำอะไรอยู่ ไม่ฟุ้งซ่าน
ไม่ประมาทคนมีสติ มีแต่ความเจริญก้าวหน้า ผู้มีสติ ย่อมไม่มีความประมาทโอกาสผิดพลาด
บกพร่องก็น้อย การงานจึงมีความเจริญก้าวหน้า

ผู้วิจัยมีความตระหนักถึงเรื่องการเจริญสติอยู่เสมอแต่วิธีการปฏิบัติเพื่อให้เข้าถึงการ
เจริญสติแบบง่ายๆที่คนทั่วไปสามารถปฏิบัติได้นั้น เป็นสิ่งที่น่าศึกษาค้นคว้า เพราะในปัจจุบันมี
สำนักปฏิบัติจำนวนมากที่ได้ศึกษาประยุกต์และพัฒนากระบวนการฝึกสติตามหลักพุทธศาสนา
เช่น สำนักของท่านพุทธทาสภิกขุ กับพระมหาสีสยาตอ กรณีตัวอย่างที่จะนำมาศึกษาวิเคราะห์
คือการเจริญสติตามทัศนะของท่านพุทธทาสภิกขุกับพระมหาสีสยาตอที่มีแนวปฏิบัติและทัศนะ
เกี่ยวกับการเจริญสติที่ได้เสนอไว้เป็นจำนวนมาก ทั้งในรูปแบบของตำราวิชาการ หรือแม้กระทั่ง
สำนักปฏิบัติ การศึกษาตามกระบวนการเพื่อพัฒนาสติตามแนวทางของท่านพุทธทาสภิกขุกับ
พระมหาสีสยาตอว่ามีความเหมาะสมกับบุคคลที่มีความแตกต่างกันในสังคมและสามารถนำมา
ประยุกต์ใช้กับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดจนถึงการพ้นทุกข์
ได้อย่างไร และกล่าวได้ว่าสติเป็นพุทธธรรมที่มีความสำคัญยิ่งในการดำรงชีวิตของมนุษย์

จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบการเจริญสติตาม
ทัศนะของพุทธทาสภิกขุกับพระมหาสีสยาตอ เพื่อเป็นแนวทางแห่งการปฏิบัติให้ก้าวหน้าสู่
หนทางดับทุกข์ และสืบทอดพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่คู่กับโลกสืบต่อไป

^๒ วิ.มหา. (ไทย) 4/16/23, ที.มหา. 10/155/99, อภิ.วิ. (ไทย) 35/215/182.

^๓ ที.มหา. (ไทย) 10/301.

^๔ พระคัมภีร์สาราถวิวงศ์ แปลและเรียบเรียง, มหาสติปัฏฐานสูตร, (กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดไทย
รายวันการพิมพ์, 2549), หน้า 1.

^๕ ส.ส. (ไทย) 15/80/85.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องสติตามหลักพระพุทธศาสนา
๒. เพื่อศึกษาการเจริญสติตามทัศนะของท่านพุทธทาสภิกขุกับพระมหาสีสยาตอ
๓. เพื่อเปรียบเทียบการเจริญสติตามทัศนะของท่านพุทธทาสภิกขุกับพระมหาสีสยาตอ

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร(Documentary Research) โดยการศึกษา ค้นคว้าในพระไตรปิฎก และเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยในเรื่องนี้โดยกำหนดขอบเขตของเนื้อหาที่จะทำการศึกษาคือ สติที่ปรากฏในพระพุทธศาสนาเถรวาท และเป็นการศึกษาเปรียบเทียบเรื่องการเจริญสติตามทัศนะของท่านพุทธทาสภิกขุกับพระมหาสีสยาตอ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยไว้ดังนี้

๑. สืบค้นเอกสารและรวบรวมข้อมูล (Documentary Research) ที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) คือพระไตรปิฎกอรรถกถาและฎีกา
๒. สืบค้นเอกสารและรวบรวมข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งหมด
๓. เก็บรวบรวมจัดลำดับข้อมูลที่ค้นคว้ามาวิเคราะห์หรืออธิบายและแสดงผลเพื่อให้เกิดความเข้าใจได้ชัดเจนมากขึ้น
๔. สรุปผลการวิจัย และนำเสนอข้อมูล

ผลการวิจัย

สติ ตามความหมายในทางพุทธศาสนา แปลว่า ความระลึกได้, นึกได้, ความไม่เผลอ, การคุมใจไว้กับกิจหรือกมฺจิตไว้กับสิ่งที่เกี่ยวข้องหรือการปฏิบัติตนเองสติเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการปฏิบัติทางพุทธศาสนาเช่น สติในมรรค ๘ หรือสติในโพชฌงค์ ๗ สติในสติปัฏฐาน ๔ เป็นต้นอันเป็นเหตุปัจจัยสำคัญยิ่งในการบรรลุถึงความดับทุกข์หรือความจางคลายหายจากทุกข์ ในที่นี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากคัมภีร์พระไตรปิฎกเกี่ยวกับการหลักสติที่ปรากฏในพระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก ทำให้พบว่าการเจริญสติที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ในหมวดธรรมต่างๆ นั้นมีเป็นจำนวนมาก แต่จะกล่าวจำเพาะเจาะจงลงไปในเรื่อง

เกี่ยวกับการปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่โดยเฉพาะสติที่ปรากฏในมหาสติปัฏฐานสูตร คือ สติที่ทำให้เห็นกายเวทนาจิตและสภาวะธรรมเป็นสำคัญ (กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน และธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ในสติปัฏฐาน ๔)นอกจากนี้ผลการศึกษายังทำให้พบว่า สติ ในพระพุทธศาสนานั้นยังมีความสัมพันธ์กับองค์ธรรมอื่น โดยการนำไปใช้ตีความโดยเปรียบเทียบ และประกอบกับหลักพุทธธรรมอื่นหรือเข้าไปทำหน้าที่ประกอบร่วมกับองค์ธรรมอื่น เช่น สติสัมปชัญญะ สติสัมโพชฌงค์ สัมมาสติ สตินทรีย์ เป็นต้น เพื่อทำให้เกิดผลของการปฏิบัติหรือการนำไปใช้ในขั้นสูงสุด

การเจริญสติตามทัศนะของพุทธทาสภิกขุพบว่า มีการตีความและการอธิบายโดยยึดเนื้อหาตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าผู้เป็นพระบรมศาสดา แต่มีความพิเศษ คือ ท่านอธิบายและตีความให้เข้ากับยุคสมัยปัจจุบัน ใช้สำนวนภาษาให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและศึกษา สติ ที่ท่านพุทธทาสภิกขุกล่าวถึงนั้น เป็นการตีความหมายในเชิงของการนำไปเป็นหลักปฏิบัติเบื้องต้น เพื่อเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต คือให้มีสติคือความระลึกได้ เป็นการฝึกสติขั้นต้นที่ใช้ได้ทั่วไปไม่จำกัด จนถึงขั้นที่สูงขึ้นไป โดยท่านได้เน้นให้เห็นถึงสติ ในอานาปานสติ ว่ามีความสำคัญมาก และเพียงพอต่อการปฏิบัติให้ถึงนิพพาน ดังจะเห็นได้จากที่ท่านได้นิยามความหมายของสติไว้ว่า แผลว่า เล่น ซึ่งการเล่นนี้มีความพิเศษ หมายถึง ต้องเป็นการเล่นไปมาของความรู้คู่กับความจำ ถึงจะถือได้ว่าสติที่สมบูรณ์สามารถให้ผลได้ในระดับโลกียะและโลกุตระสำหรับจุดหมายปลายทางของการใช้สติตามทัศนะของพุทธทาสภิกขุนี้ คือการมีสติกำหนดรู้ให้เห็นถึงความเป็นจริงตามธรรมชาติที่เรียกว่าอนิจจัง ความไม่เที่ยง จนถึงการดับไปแห่งทุกข์ เป้าหมายสูงสุดคือเป็นหนทางนำไปสู่มรรคผลและนิพพาน

การเจริญสติตามทัศนะของพระมหาสียาตอ พบว่า พระมหาสียาตอนั้นได้เน้นการเจริญสติ สำหรับการปฏิบัติอย่างจำเพาะเจาะจงและเน้นการตีความหมาย ของการเจริญสติจากพระไตรปิฎก โดยเฉพาะมหาสติปัฏฐานสูตร อรรถกถา และพระสูตรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติธรรมโดยสตินั้นจะเข้าไปทำหน้าที่เป็นตัวกำหนดรู้ การระลึกรู้ ตามสภาวะธรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสติปัฏฐาน ๔ คือ กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน และธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน โดยการเข้าไปตั้งอยู่และทำหน้าที่เป็นองค์ธรรมสำคัญ เพื่อให้การเจริญวิปัสสนานั้นบรรลุผลขั้นสูงต่อไปจนกระทั่งมีปัญญาหยั่งถึงความจริงของชีวิตและการดับทุกข์ นั่นคือพระนิพพานซึ่งเป็นผลในระดับโลกุตระ

เมื่อเปรียบเทียบการเจริญสติตามทัศนะของท่านพุทธทาสภิกขุกับพระมหาสียาตอจะเห็นได้ว่ามีแนวทางการตีความตามกรอบของพระพุทธเจ้าที่ได้แสดงไว้เหมือนกัน แต่ต่างกันตรงการใช้ภาษาปะเทศนิตการอธิบาย รวมไปถึงการเน้นอธิบายจากพระสูตรหลัก กล่าวคือท่านพุทธทาสภิกขุ จะให้ความสำคัญกับการเจริญสติในอานาปานสติ เพราะเห็นว่า มีความ

สอดคล้องและความสมบูรณ์แบบของการปฏิบัติที่ให้ผลเหมือนกันกับสติปัฏฐาน แต่ท่านก็ได้อธิบายในส่วนของสติปัฏฐานไว้เช่นเดียวกัน และให้ความสำคัญกับการเจริญสติไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อให้ได้รับผลในระดับโลกียะก่อนแล้วค่อยพัฒนายกระดับจิตขึ้นไปตามลำดับขั้นส่วนพระมหาสีสยาดอนั้นจะเน้นไปที่การปฏิบัติเป็นหลักตามมหาสติปัฏฐานสูตร โดยสตินั้นเข้าไปตั้งอยู่และทำหน้าที่เป็นองค์ธรรมสำคัญเพื่อให้การเจริญสติปัฏฐานมีความสมบูรณ์และหวังผลได้ จากการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

ข้อสรุปของการเปรียบเทียบการเจริญสติตามทัศนะของท่านพุทธทาสภิกขุกับพระมหาสีสยาดอ สามารถสรุปได้ ๔ ประการ คือ

(๑) เปรียบเทียบด้านความหมายและความสำคัญมีข้อสรุปเหมือนกัน คือ ใช้ในความหมายที่ แปลว่า แล่น และ การระลึกรู้ เน้นความสำคัญที่การนำไปใช้ปฏิบัติเพื่อมุ่งให้เห็นโทษและผลของการนำสติไปปฏิบัติในการเจริญภาวนา

(๒) เปรียบเทียบด้านการเจริญสติมีความสอดคล้องในเรื่องของการเจริญสติในหมวดอานาปานสติ แต่ท่านพุทธทาสภิกขุให้ความสำคัญของการเจริญสติในหมวดนี้เนื่องจากการเจริญสติที่เมื่อปฏิบัติแล้วให้ผลครอบคลุมได้ทั้งสติปัฏฐานโดยสมบูรณ์เหมือนกัน แต่เน้นที่การกำหนดสภาวะธรรมที่ปรากฏในทุกลมหายใจเข้าออก ส่วนพระมหาสีสยาดอจะเน้นการปฏิบัติตามวิธีการเจริญสติที่ปรากฏในพระสูตรที่เกี่ยวกับการปฏิบัติธรรมทั้งหมดและเน้นเรื่องการศึกษากำหนดรู้และการตามรู้ในแต่ละหมวดของสติปัฏฐาน ๔

(๓) เปรียบเทียบรูปแบบการเจริญสติโดยภาพรวมแล้วมีความสอดคล้องกันในรูปแบบของการเจริญสติในหมวดอานาปานสติ ท่านพุทธทาสภิกขุเน้นการนั่งปฏิบัติ เพื่อมิให้เกิดเวทนาเร็วเกินไปในการปฏิบัติ และสามารถเปลี่ยนอิริยาบถได้เมื่อเกิดเวทนา ส่วนพระมหาสีสยาดอเน้นรูปแบบการปฏิบัติทุกอิริยาบถที่มีในมหาสติปัฏฐานสูตรทั้งอิริยาบถใหญ่ และอิริยาบถย่อย

(๔) เปรียบเทียบจุดมุ่งหมายของการเจริญสติ มีข้อสรุปเหมือนกัน คือ การเจริญสติในทุกขั้นตอนของการดำเนินชีวิต คือให้มีสติอยู่กับปัจจุบันขณะ ให้เกิดความเคยชินจนสามารถขัดเกลากิเลสให้หมดไป จนสามารถเข้าถึงธรรมได้ทั้งในระดับโลกียะและโลกุตตระ

สรุปผลการวิจัย

การเจริญสติตามทัศนะของท่านพุทธทาสภิกขุกับพระมหาสีสยาดอนั้น มีความสอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากเป็นการให้ทัศนะโดยการตีความและอธิบายบนพื้นฐานของหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในพระไตรปิฎก อาจมีความแตกต่างกันในรายละเอียดแยกเฉพาะพระสูตรที่นำมาอธิบาย แต่ก็ไม่ได้ทำให้ใจความสำคัญของการอธิบายนั้นลดลงนั่นคือจุดมุ่งหมายของการเจริญสติไปใช้ ทั้งการเจริญสติตามทัศนะของท่านพุทธทาสภิกขุกับพระมหา

๑๐๔ วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มจร วิทยาเขตแพร่ ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๘)

สี่สยาดอนั้นมีจุดมุ่งหมายเดียวกันในการตีความเพื่อเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นพระบรมศาสดา ให้แก่พระสาวกรวมไปถึงพุทธศาสนิกชนทั่วโลก ได้เข้าใจในหลักธรรมตลอดจนสามารถนำไปปฏิบัติในทุกขั้นตอนของการดำเนินชีวิต ซึ่งขึ้นอยู่กับความสนใจในการศึกษาหรือการเลือกแนวทางในการนำไปปฏิบัติรวมไปถึงบุญบารมีที่สั่งสมมาของแต่ละคน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดนำมาซึ่งคุณภาพชีวิตที่สมบูรณ์ ทั้งในด้านโลกียะสุขและโลกุตระสุข

เอกสารอ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

พระโสภณมหาเถระ (มหาสี่สยาดอ). มหาสติปัฏฐานสูตร พระคัมภีร์สาราถวิวงศ์ แปลและเรียบเรียง. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดไทยรายวันการพิมพ์, ๒๕๔๙.

พุทธทาสภิกขุ. ตัวกู-ของกู. กรุงเทพฯ : สำนักงานพิมพ์เพชรประกาย, ๒๕๔๙.

_____. ธรรมโฆษณ์ เล่ม อานาปานสติบรรยาย-อภิปราย-สัมมนา-สาธิต. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : ธรรมสภา, ๒๕๕๑.

_____. ธรรมโฆษณ์ เล่มอานาปานสติภาวนา. พิมพ์ครั้งที่ ๑๓. กรุงเทพฯ : ธรรมสภา, ๒๕๕๑๓

